

Fylkesprogram for Rødt Trøndelag 2023-2027

Kampen mot forskjellssamfunnet – for et **sosialistisk** Trøndelag

Forskjellene i Norge og Trøndelag har økt over tid – uansett hvilke partier som har styrt. Mens milliardærene stadig blir flere øker også fattigdommen, og det er mange som sliter med å betale regningene. Stadig økende priser på strøm, mat og andre nødvendige varer samt økte renter og økte kommunale avgifter driver dette. Flere grupper har opplevd reallønnsnedgang de siste årene. Pensjonene underreguleres systematisk, og stadig flere eldre sliter med å få endene til å møtes. Kvinner tjener fortsatt i gjennomsnitt bare 87,5 % av det menn gjør.

Mens både stat og privat sektor har skyhøye inntekter preges offentlig sektor av kutt. Fylket vårt preges dessverre av økende barnefattigdom, stadige nedskjæringer i offentlig sektor og lange avstander til serviceinstitusjoner i mange kommuner. Små kommuner sliter med fraflytting, og viktige institusjoner blir sentralisert. Rødt arbeider for å endre samfunnet gjennom kamp mot det kapitalistiske systemet som skaper og forsterker forskjeller og truer lokalsamfunnene. Trøndelag skal være en antirasistisk sone og et fylke for alle, uavhengig av kjønn, etnisk bakgrunn og seksuell legning.

Samfunnet blir stadig mindre rettferdig, mens private særinteresser vinner fram på fellesskapets bekostning. Avstanden mellom folket og den politiske eliten bidrar til at demokratiet svekkes. Rødt ønsker å utvide demokratiet til et sosialistisk samfunn, der også økonomien er demokratisk styrt.

Klima- og naturkrisa er vår tids største problem. Dette kan bare løses ved å utfordre kapitalismens veksttvang, og ved å innføre tiltak som reduserer klimautslipp og skader på miljø og natur og reduserer forskjellene.

Arbeidsliv

Rødt er for et organisert arbeidsliv, og vil sammen med fagbevegelsen jobbe for dette i hele Trøndelag. Bemanningsbransjen har blitt en trussel mot arbeidslivet, med langvarige midlertidige ansettelser uten stillingsvern. Rødt ønsker at hele, faste stillinger skal være normen i arbeidslivet, og vil derfor bekjempe kommersielle bemanningsbyråer.

EØS-regimets anbudspolitikk har ført til at mange som tidligere var offentlig ansatte i dag er ansatt eller innleid av ulike kommersielle tjenestetilbydere. Dette er særlig tydelig i kollektivtransporten, der billettsalg, ruteplanlegging og bussdrift er skilt ut i egne selskap. Rødt vil at kollektivtilbudet i Trøndelag skal drives i fylkeskommunal egenregi.

I dag jobber mange i tunge og belastende yrker. Dette gjelder særlig i den kvinnedominerte pleie- og omsorgssektoren med lav bemanning. Rødt vil innføre helsebringende arbeidstidsordninger som gir mer fritid til å leve fullverdige liv. 6 timers dag / 30 timers uke kan være en måte å gi flere innpass i arbeidslivet, bekjempe tidsklemma og samtidig øke produktiviteten.

Rødt vil arbeide for:

- prøveordninger med 6-timers arbeidsdag / 30 timers uke med full lønnskompensasjon på fylkeskommunale arbeidsplasser.
- faglig forsvarlig grunnbemanning og gode vikarordninger i skoler og kollektivtransport.
- at alle bedrifter som utfører oppdrag for fylkeskommunen, inkludert underleverandører, skal ha tariffavtale og likeverdige pensjonsvilkår. Dette må også gjelde overnattings- og serveringssteder fylkeskommunen benytter.
- et forbud mot innleie fra kommersielle bemanningsbyråer. Rødt vil arbeide for en fylkeskommunal vikarpool eller ei tilsvarende ordning.
- at alle fylkeskommunale stillinger skal annonseres som hele stillinger.
- at fylkeskommunen skal opprette flere lærlingeplasser, samt kreve det i alle anbud/ utlysninger (i tråd med vedtatt politikk).
- at alle fylkeskommunens innkjøp av varer og tjenester skal kvalitetssikres med tanke på seriøst og organisert arbeidsliv.
- at fylkeskommunen skal jobbe for bedre rutiner for varsling av kritikkverdige forhold.
- å redusere bruken av konsulenttjenester og bygge opp kompetanse internt i organisasjonen.
- at tillitsreformen følges opp med formål å redusere behovet for kontrollregimer, og gi mer tid til utvikling av tjenestene til beste for innbyggerne i fylket – med selvstendige medarbeidere.
- at renhold og kantinedrift skal drives i fylkeskommunal egenregi.
- reduserte lønnsforskjeller og moderate lederlønninger i fylkeskommunen.
- at digitale løsninger i fylkeskommunen skal utvikles og ivaretas under demokratisk kontroll, og i størst mulig grad med egne ansatte.
- at fylkeskommunen skal jobbe for et inkluderende arbeidsliv for alle uavhengig av kjønn, seksuell legning, etnisitet eller funksjonsnivå.
- å videreutvikle Trøndelagsmodellen mellom fylkeskommunen og NAV for å skreddersy kvalifisering til arbeidslivet.
- å gjøre det enklere for innvandrere å få godkjent sin kompetanse fra hjemlandet.
- at asylsøkere må få mulighet til å jobbe mens søknaden behandles.

Foto: Alexis Brown / Unsplash

Videregående skole

I dag er skolen best tilpasset elever som mestrer teoretiske fag, og har foreldre med høy utdanning. Resultatet av dette er blant annet dårligere læring, mistriksel og frafall. Rødt mener at skolen skal legge like stor vekt på teoretisk og praktisk læring. Det er viktig med forsvarlig bemanning som sikrer tett oppfølging av alle elever.

Nedgang i elevtallet i distriktene legger press på de små distriktsskolene. Selv om det blir færre elever blir ikke avstandene mindre. Den offentlige skolen skal tilby variert pedagogikk og et godt skoletilbud innenfor studieforberedende og yrkesfag uavhengig av bosted. For å sikre dette må vi hindre private aktører i å undergrave den offentlige skolens opptaksgrunnlag. Private videregående skoler tapper de offentlige budsjettene, og gjør det vanskeligere å opprettholde en desentralisert og balansert skolestruktur. Rødt er mot at det skal gis tillatelse til å opprette flere privatskoler i Trøndelag, og mener at den videregående skolen skal drives i fylkeskommunal regi.

Nærskoleprinsippet er viktig for å beholde og utvikle et godt tilbud til alle elever i videregående skole.

Rødt mener rådgivningstjenesten i ungdomsskolen må ta utgangspunkt i elevenes motivasjon og ønsker. Karakterer og eksamensresultat har begrensa verdi som kriterium for å velge utdannings- og yrkesvei.

Rødt vil arbeide for:

- en tillitsreform i skolen som fjerner skjemaveldet og gi mer tillit til læreren gjennom å avbyråkratisere lærerrollen og gi de ansatte i skolen mer tid til å bruke kompetansen sin i møte med elevene.
- at den totale rammen for tildeling til opplæring må økes betydelig for sikre et godt utdanningstilbud over hele fylket.
- flere lærere (maks gruppestørrelse på 20 elever pr. lærer på studieforberedende linje, maks 12 elever pr. lærer på yrkesfaglige linjer).
- en fortsatt desentralisert skolestruktur. Ingen videregående skoler skal legges ned og distriktsskolene skal bestå som egne enheter.
- at opplæringstilbudet ikke skal reduseres dersom det ikke er faglig begrunnet.
- at tilskuddet til tilpasset opplæring må økes slik at skoler ikke taper på slike tilbud.
- lovfesta rett til lærlingeplass og krav om godkjent lærlingeordning i fylkeskommunale anbud.
- et daglig gratis næringsrikt måltid for alle skoleelever.
- økt bemanning av helsesykepleiere (minst én per 400 elever) og miljøarbeidere i videregående skole. Skolehelsetjeneste og rådgivingstjeneste skal være tilgjengelig ved behov.
- at muligheten til voksenopplæring og til å bytte studieprogram ikke skal begrenses av tidligere skolegang.
- at nærskoleprinsippet skal ligge til grunn for opptak til videregående skole.
- å utvikle flere opplæringsveier fra yrkesfag til høyere utdanning.
- at den vedtatte strategien for minoritetsspråklige fullfinansieres.
- å utvikle fraværsgrensa i den videregående skolen. Rødt har tillit til lærernes evne til å vurdere karaktergrunnlag.
- å styrke partssamarbeidet og elevdemokratiet i skolen. Rektorer og andre ledere må ha god kjennskap til den norske arbeidslivsmodellen og tillitsvalgte inviteres til samlinger og møter.
- å sikre at kontaktlærerne får nok tid til oppgavene sine gjennom at kontaktlærerressursen økes fra 1 til 2 arbeidstimer.
- at Trøndelag fylkeskommune skal være en pådriver mot KS for å bedre lærernes lønns- og arbeidsvilkår.
- å gjennomføre et prøveprosjekt med leksefri skole i regionen i samarbeid med lærerne og deres tillitsvalgte.
- et forsøk med alternative vurderingsformer (til karakterer og eksamen) i samarbeid med lærerne og deres tillitsvalgte.
- god yrkesrelevant HMS-opplæring i yrkesfaglige studieprogram.
- gratis prevensjon og sanitærprodukter tilgjengelig for alle elever.

Næringsutvikling i hele fylket

Rødt vil ha levende distrikter med økt verdiskaping og nye arbeidsplasser innenfor naturens tålegrenser. Trøndelag er rikt på naturressurser, noe som historisk har gitt grunnlag for spredt bosetting, men bygdene opplever en sterk sentraliseringsprosess. Avfolking av distriktene er ingen naturlov, men skyldes at det legges til rette for sentralisering ut fra snevre økonomiske perspektiver.

Rødt vil ta hele landet i bruk og støtter distriktenes kamp mot sentralisering og for lokal forvaltning. Vi er mot at stadig flere beslutninger som burde vært tatt av arbeidere og innbyggere i lokalsamfunn, i større grad blir tatt i lukkede rom utenfor fylkets og landets grenser. Våre folkevalgte arbeider for åpenhet og innbyggernes rett til innsyn. Lokalbefolkninga må ha mulighet til å skaffe seg kunnskap og innsikt for å kunne delta aktivt i politiske beslutningsprosesser. Det er et avgjørende prinsipp for et velfungerende lokaldemokrati.

Rødt er mot innføring av fylkesråd i Trøndelag, fordi dette flytter politiske beslutninger vekk fra åpne folkevalgte organer og over til lukkede prosesser i fylkesråd og administrasjon. Rødts lojalitet ligger hos innbyggerne – ikke hos politikerkollegiet.

Arbeidsplasser og verdiskaping er viktig i hele regionen. Rødt er opptatt av at næringslivet sikres gode rammebetingelser. Areal- og områdereguleringer må ta hensyn til folk og natur i større grad enn kortsiktig profitt og spekulasjon.

Rødt vil arbeide for:

- å styrke de statlige overføringene til kommunene og fylkeskommunen, slik at man kan opprettholde og utvikle et godt tjenestetilbud og vedlikeholde infrastruktur.
- å opprettholde og styrke levende lokalsamfunn.
- tilgjengelige og åpne prosesser i alle folkevalgte organer.
- å hindre at viktige hjørnesteinsbedrifter legges ned eller flyttes ut av lokalsamfunn.
- å legge til rette for desentralisert treforedlingsindustri og næringsmiddelindustri.
- å legge til rette for miljøvennlige marine næringer, for eksempel tare dyrking og utslippsfrie oppdrettsanlegg.
- at alle skal ha tilgang på bredbånd med høy hastighet.
- at næringsareal ikke må omdisponeres i sentrumsområder, uten at minst like gode erstatningsareal tilbys.
- at det sikres kraft til næringsutvikling gjennom linjebygging i hele fylket.
- at prosjekt som legger til rette for næringsutvikling og arbeidsplasser innenfor en sirkulær økonomi skal prioriteres.
- at mineralnæring og gruvevirksomhet bare tillates der det ikke går ut over viktige naturverdier eller urfolksrettigheter. Dumping av gruveavfall i sjø må ikke forekomme.

Fylkesveier

Samtidig som det bygges helt nødvendige firefeltsveier med fartsgrense 110 km/t på riksveinettet rundt Trondheim, er store deler av det 6000 km lange fylkesveinettet i Trøndelag i svært dårlig stand. Etterslepet på vedlikehold av dagens fylkesveinett i Trøndelag er på mer enn 5 milliarder kroner, og om ikke bevilgningene økes vil veinettet forfalle ytterligere og driftskostnadene øke. Rødt vil derfor satse på forebyggende vedlikehold som sikrer et godt og sikkert veinett for framtida.

Trøndelags befolkning må sikres trygge, rassikre veier og barna våre må sikres en trygg skolevei. Rødt aksepterer ikke at lokalbefolkninga må betale bompenger for utbedring av veier.

Rødt vil arbeide for:

- et vesentlig styrket vedlikehold av fylkesveiene for å ta igjen etterslepet og satse på forebyggende vedlikehold for å unngå ytterligere forfall.
- å styrke bevilgningene til rassikring.
- at nye vegprosjekter og utbedringsprosjekter som Lakseveg nord og Fylkesveg 30 finansieres over statsbudsjettet og ikke via bompengefinansiering.
- å bygge flere gang- og sykkelveier og sikre at barn og unge har en trygg skolevei med reduserte fartsgrenser i nærheten av skolene.
- at det ikke bygges nye firefelts motorveier i regionen.
- at nye veiprosjekter ikke ødelegger natur, matjord og samiske beiteområder.
- at drifts- og vedlikeholdskontraktene har krav om tariffavtale hos både hoved- og underentreprenører.
- at det iverksettes prøveprosjekt for egenregi innenfor drift og vedlikehold av fylkesveiene. På sikt bør de fleste oppgavene utføres i offentlig regi.
- at Trøndelag fylkeskommune blir et foregangsfylke for klimavennlig vegvedlikehold.
- å ta vare på naturmangfoldet ved å fjerne fremmede arter og legge til rette for blomsterrike veikanter. Kulverter som hindrer sjørørretens vandringsvei må byttes ut.
- å ta i bruk ny teknologi for å redusere kostnadene ved drift og vedlikehold.
- veisalting bare når det er helt nødvendig for trafiksikkerhet.

Klima og energi

Rødt vil gjøre Trøndelag til et foregangsfylke innenfor klima og energi. Vi har som mål å kutte utslippene med 70 prosent innen 2030 sammenlignet med 1990-nivå og være et nullutslippssamfunn innen 2050. Vi må redusere utslippene på alle fylkets ansvarsområder og stimulere til en klimavennlig næringsutvikling i fylket. En viktig del av dette er en omstilling av transportsektoren, og vi har beskrevet tiltak knyttet til dette i de relevante kapitler.

Rødt vil satse på energieffektivisering, forskning og utvikling av nye energiformer, miljøvennlig industri og småskala energiproduksjon. Rødt sier nei til mer vindkraft i trøndersk natur.

Vi vil bruke fylkeskommunale bygg som pilotprosjekter innenfor energieffektivisering. Det finnes et stort potensial for energieffektivisering gjennom oppgradering av allerede eksisterende vannkraftverk, og store muligheter i industrien. Rødt mener det er nødvendig å gå over fra et bruk og kast-samfunn til en sirkulær økonomi som gjenvinner materialer og ressurser.

Rødt vil arbeide for:

- satsing på energieffektivisering i bygg og industri fremfor naturødeleggende kraftproduksjon.
- å satse på jordvarme, solceller og annen småskala miljøvennlig energiproduksjon.
- å bruke nybygg og rehabiliteringer i fylkeskommunal regi som pilotprosjekter for energieffektive løsninger.
- oppgradering av allerede eksisterende vannkraftverk.
- et støtteprogram for lavterskel energieffektivisering i husstander som supplement til Enovas ordninger.
- at fylkeskommunen må stille strenge miljøkrav i innkjøps- og anbudsprosesser.
- landstrøm i alle havner, og forbud mot fossil fyring på båter i havn.
- at kraftressursene benyttes til lokal verdiskaping, ikke spekulasjonsøkonomi, kryptovaluta og fordyrende eksport.
- at nye overføringskabler mellom Trøndelag og Sør-Norge ikke bygges så lenge strømmarkedet er uregulert.
- å innføre strengere krav til materialvalg i anbud og ha en plan for gjenbruk og resirkulering.
- satsing på produksjon av biogass basert på restprodukter fra landbruk, havbruk og husholdningsavfall.

Naturvern

Trøndelag er på landstoppen i tap av inngrepsfri natur. Dette har negative konsekvenser for naturmangfoldet i fylket. I tillegg til store hyttefelt er det spesielt vindkraftutbygginga som er en trussel mot den inngrepsfrie naturen. Rødt vil ivareta naturen og artsmangfoldet i Trøndelag. Rødt vil verne områder som i dag ikke er godt nok vernet, som skog, marine områder, myr og fjellnatur.

Rødt vil arbeide for:

- at naturmangfold må prioriteres sterkere i alt av fylkets planarbeid.
- at arealdisponeringa i fylket er styrt etter plan og ikke etter dispensasjoner.
- at det skal settes krav til uavhengig kartlegging av naturmangfold ved større utbyggingsprosjekter og arealbruksendringer.
- strenge krav til arealbruksendringer i vernede og sårbare naturområder.
- å ta vare på gjenværende inngrepsfri natur.
- at det ikke bygges flere vindkraftanlegg i Trøndelag.
- å bevare strandsonen for allmennheten.
- å sikre vern av korallforekomstene i fylket.
- at oppdrettskonsesjoner bare gis til utslippsfrie anlegg med resirkulering av avfall og at det ikke åpnes for oppdrett i Trondheimsfjorden og andre terskelfjorder.
- at det ikke gis tillatelser til torskeoppdrett før miljøkonsekvensene av dette er godt nok utredet.
- at kystsoneplanlegginga sikrer områder som er forbeholdt fiske, ferdsel og naturmangfold og hvor det ikke gis tillatelse til oppdrett.
- at skogbruket utvikles og legges om i en mer miljøvennlig retning med mindre bruk av flatehogst. Gjødsling av skog må ikke forekomme, og skogbruket må ta mer hensyn til artsmangfoldet.
- forsøksordninger med miljøvennlig skogsdrift. Fylkeskommunen må prioritere støtte til miljøtiltak i skogbruket.
- at 10 % av den produktive skogen i fylket skal vernes.
- å støtte tiltak for å redusere bruken av engangsplast og opprydding.
- en restriktiv politikk for ny hyttebygging, samt å skaffe oversikt over hyttefelt og tomter som ikke er utbygd før det åpnes for nye områder.
- at det skal føres et areal- og naturregnskap med mål om arealnøytralitet.
- ei natur- og viltforvaltning som tar hensyn til både primærnæringer, artsmangfold og truede naturtyper.

Landbruk og fiskeri

Trøndelag bør øke matproduksjonen og sjøforsyningsgraden med egne ressurser. Vi trenger et moderne, effektivt og miljøvennlig landbruk med god dyrevelferd. Bøndene må derfor sikres en inntekt å leve av. Landbruket er den næringa som best kjenner klimakrisa på kroppen, men er også en viktig del av løsninga.

Rødt vil satse på et landbruk som utnytter lokale for- og beiteressurser framfor et mer industrialisert landbruk basert på importert kraftfor. Fisken i havet tilhører folket i fellesskap og skal ikke utdeles til noen få redere i form av evigvarende kvoter. Vi vil derfor omfordele kvoter fra trålerne tilbake til kystflåten.

Rødt vil arbeide for:

- å bedre trønderske bønders inntekts- og produksjonsvilkår betraktelig slik at de sikres en lønn på linje med arbeidere for øvrig.
- styrket satsing på utdanning innenfor matproduksjon, landbruk og fiskeri i videregående skole.
- å utnytte beiteressurser og lokalprodusert for framfor import av kraftfor.
- å styrke produksjonen av grønnsaker og matkorn i Trøndelag.
- å stimulere til et mer klima- og miljøvennlig landbruk som tar vare på naturmangfoldet i kulturlandskapet og dyrevelferden.
- å ikke bygge ned mer matjord.
- å satse på prosjekter for karbonbinding i jord som et tiltak mot klimakrisa.
- å styrke prosjekter med andelslandbruk og bynær matproduksjon.
- at importvernet og tollvernet styrkes, spesielt på områder der importerte produkter er i direkte konkurranse med lokal produksjon.
- en styrka og rimelig veterinærtjeneste med kunnskaper om produksjonsdyr.
- ei omfordeling av verdiskapinga der overskuddet flyttes fra matvaregigantene til bøndene.
- å bevare og styrke landbrukssamvirkene som en bærebjelke i norsk matproduksjon og forhindre markedsutsetting og AS-ificering av landbruksproduksjonen.
- å stoppe sentraliseringa og industrialiseringa i både fiskeri og landbruk.
- at små og mellomstore bruk gis rammevilkår som gjør dem bærekraftige.
- omfordeling av kvoter fra trålerne tilbake til kystflåten.
- støtteordninger for unge som vil etablere seg som fiskere.

Samferdsel og kollektivtrafikk

Rødt vil at flere skal kunne reise kollektivt og prioritere buss og jernbane framfor økning i biltrafikk. Kollektivtrafikken må styrkes både i byen og i distriktene. Der det ikke er grunnlag for faste ruter vil Rødt videreutvikle ordningen med bestillingstransport.

Rødt vil at AtB legges ned, og at kollektivadministrasjonen legges direkte inn under fylkeskommunen. Anbudssystemet må avvikles og kollektivtrafikken må skje i fylkeskommunal egenregi. Rødt mener kollektivsystemet må styrkes overalt, og at det blir billigere å bruke.

Rødt vil arbeide for:

- reduserte priser på kollektivtrafikk, spesielt for studenter og spesielt i byene. På sikt ønsker vi gratis kollektivtransport.
- at billettsystemet for tog-, båt- og bussreiser samordnes i hele fylket.
- at AtB legges ned og kollektivtrafikken innlemmes i fylkeskommunens administrasjon, og at drift av kollektivtrafikk skal skje i offentlig regi.
- alle transportselskaper som skal utføre oppdrag for det offentlige må ha tariffavtale.
- at verneombud og tillitsvalgte må tidlig inn i prosesser med endringer i infrastruktur som berører kollektivtrafikken.
- at Trønderbanen skal elektrifiseres og bli dobbeltsporet til Steinkjer og utvidet til Grong. Togtunneler må bygges gjennom Malvik og Forbordfjellet.
- mer godstrafikk over til sjø og bane.
- å legge til rette for bildeling i Trondheim og de mellomstore byene i fylket.
- satsing på skinnegående løsninger for kollektivtrafikken i og rundt Trondheim.
- at det skal stilles krav om tariffavtale, faste stillinger og fast lønn ved offentlige innkjøp av drosjetransport.
- at alle drosjer skal være tilknyttet drosjesentral, og at løyvemyndigheten skal kunne regulere antallet løyver så lenge sjåførene ikke tilbys fast lønn.
- at drivere av kollektivtrafikk skal ha arbeidsgiveransvar for ansatte sjåførere.
- å bevare dagens bussdepot på Sorgenfri i stedet for å etablere nytt bussdepot for flere hundre millioner på matjord øst i Trondheim.
- at det ikke blir en utvidelse av Værnes lufthavn, men at tilbudet ved småflyplassene i fylket opprettholdes.
- å videreutvikle sjøtransporten og gjøre den mer miljøvennlig med elektrifisering og andre klimavennlige drivstofftyper.

Helse

Tennene er en del av kroppen og tannhelse må sidestilles med resten av kroppen når det gjelder prinsippet om gratis helsetjenester. I dag får mange unge voksne dårlig tannhelse i starten av 20-årene når de ikke lenger blir kalt inn og får gå gratis til de fylkeskommunale tannlegene. På kort sikt vil Rødt utvide ordningen med gratis tannhelse til fylte 25 år. På lengre sikt vil Rødt jobbe for at tannhelse skal sidestilles med andre helsetjenester og være gratis for alle – uten egenandeler.

Rødt vil ha sykehusene underlagt en åpen og demokratisk styringsmodell med folkevalgt kontroll. Sykehustilbud er infrastruktur, og må avgjøres politisk.

Den største folkehelseutfordringen er økte forskjeller i samfunnet. Trøndelag fylkeskommune må styrke sitt folkehelsearbeid med å legge til rette for at alle kan delta i idrett og andre fritidsaktiviteter.

Rødt vil arbeide for:

- at den offentlige tannhelsetjenesten fortsatt skal drives i fylkeskommunal regi.
- at tannhelsetjenesten skal inn under egenandelsordninga. Inntil da skal Trøndelag fylkeskommune sette av penger slik at alle opp til og med 25 år kan kalles inn på kontroll og få gratis tannlegehjelp.
- at den fylkeskommunale tannhelsetjenesten skal ha en desentralisert struktur med tannlegekontor i hele fylket, og at denne bemannes tilstrekkelig.
- avvikling av helseforetaksmodellen. Spesialhelsetjenesten må underlegges reell demokratisk kontroll.
- at vi sikrer rekruttering, økonomien og arbeidshverdagen til fastlegene gjennom å gi de faste stillinger som offentlig ansatte.
- at det forebyggende helseperspektivet vektlegges i all planlegging og bygging av infrastruktur. At tilstrekkelige arealer settes av til natur, ferdsel og friluftsområder er viktig for folkehelsearbeidet.
- at tilbudet innen psykisk helse for barn og unge må styrkes kraftig.
- at ventetidene på behandling reduseres.
- et desentralisert behandlingstilbud for transpersoner.

Kultur

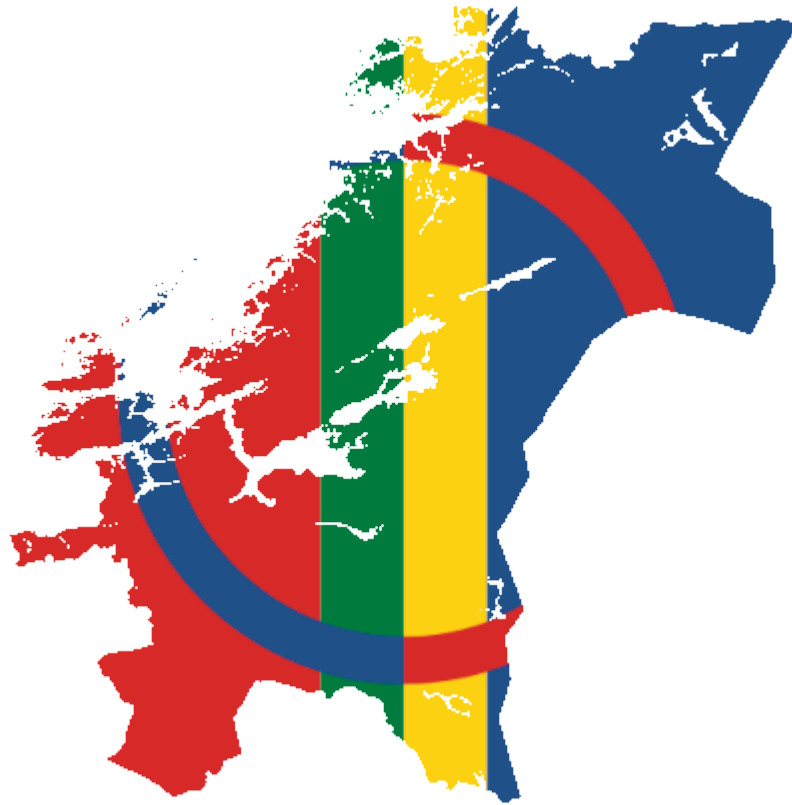
Kultur er svært viktig for å skape tilhørighet og trivsel i et lokalsamfunn. Kultur er verdiskapende arbeid, og gir i dag mange arbeidsplasser – også i distriktene. Rødt vil støtte aktiviteter og arbeidsplasser innenfor musikk, teater, litteratur og annen kultur for å skape gode lokalsamfunn med et bredest mulig tilbud til hele befolkningen. Kulturen binder folk sammen og spiller en viktig rolle for inkludering og forebygging av utenforskap.

Kunst- og kulturlivet er ofte nyskapende, utfordrende og bryter med etablerte sannheter og tilvante rammer. Disse er en viktig faktor for å utvikle nye ideer og drive utviklingen videre, ikke bare i kultursektoren, men også i samfunnet for øvrig. Kulturen skal legge til rette for et inkluderende og likeverdig tilbud for barn og unge i hele fylket, slik at alle kan delta uavhengig av sosioøkonomisk status.

Rødt vil arbeide for:

- å støtte opp om tilgjengelige lavterskel kulturtilbud for alle.
- å øke støtten til den kulturelle skolesekken og øke tilbudet med bokbuss.
- at tiltak for å fremme kulturen kommer kulturarbeidere og publikum til gode – ikke kommersielle krefter.
- å øke kulturbudsjettet for å spesielt satse på nye og uavhengige kulturutøvere og institusjoner.
- å øke satsingen på kulturuttrykk og produksjoner som gjenspeiler mangfoldet i det trønderske samfunnet, herunder minoritetskultur, samisk kultur og tradisjonell kultur.
- sammen med fagbevegelsen å sikre at kulturarbeidere får opptjening av sosiale ytelser som sykkelønn, dagpenger, permisjon og pensjon.
- å styrke og videreutvikle ordningen med fylkesbibliotek som en støttende, utviklende og koordinerende kulturaktør.
- å bruke kultur aktivt for å inkludere flyktninger og innvandrere.
- å styrke kulturminneforvaltningen for å sikre at omreguleringer og utbygginger tar hensyn til kulturminner.
- at fylkeskommunens anlegg skal leies ut gratis til kultur- og idrettsformål; barn og unge skal prioriteres.
- at viktig informasjon på fylkeskommunens nettsider gjøres tilgjengelig på flere språk.
- å styrke arkiver og museer, spesielt de som bevarer lokalhistorie, kvinne- og arbeiderkultur, industri- og urfolkshistorie, så vel som nasjonale og nye minoriteters kulturhistorie.

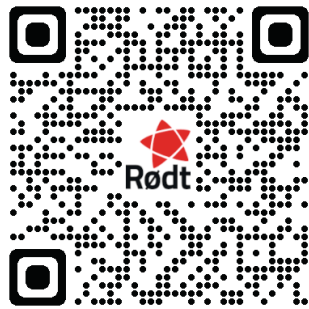
Trøndelag er et sørsamisk fylke

Det samiske folket er urfolk i Norge. Det samiske folket, samisk språk og kultur er likeverdig med den norske. Det samiske folket har vært utsatt for en hard fornorskningpolitikk, og vi har et felles ansvar for å gjøre opp for denne uretten.

Dette må gjennomsyre arbeidet på alle plan i stat, fylke og kommune. Samiske, nasjonale, kulturelle og territorielle interesser må bli vurdert i all samfunnsplanlegging der det er relevant, både innenfor næringsutvikling, miljøvern, helse, utdanning og andre områder.

Rødt vil arbeide for:

- at alle elever i norsk grunnskole og videregående skole skal ha rett til å velge samisk som fag, uavhengig av egen etnisk bakgrunn.
- at samisktalende elever skal ha lovfestet individuell rett til undervisning på samisk.
- at samiske elever så langt det er mulig skal ha rett til å velge samisk læreplan uavhengig av hvor i fylket de bor, og lærere må få utdanning til å gi undervisning også etter samisk læreplan.
- at samiske organisasjoner og kulturutøvere skal ha egnede møteplasser i Trøndelag.
- at samarbeidsavtalen Trøndelag fylkeskommune har inngått med Sametinget skal være forpliktende i alt av fylkeskommunens arbeid og planverk.
- å stanse nedbygginga av reindrifts arealer til vindkraft, vannkraft, gruvedrift, hytter og annet.
- en videre satsing og økte bevilgninger på det sørsamiske senteret Saemien Sitje i Snåsa. Trøndelag fylkeskommune må være en pådriver for å få etablert en kulturscene på stedet.
- at vindturbinene på Storheia og Roan rives, og at reinbeiteområdene tilbakeføres – som en følge av høyesterettsdommen som slår fast at de var ulovlig satt opp.

Bli med på laget

Bli medlem i Rødt på rodt.no/bli-medlem

Følg oss på Facebook: fb.me/RodtTrondelag/

Foto forside: Yngve Mandal Svendsen

